

ئییعیکاف

۱- واتای ئییعیکاف چییه؟

ئییعیکاف یه عنی: په یوه ست بوون به شته وه مانه وه له سه ری، جا ئه و شته خیر بیّت، یا شه پ. خوی گه وره فرمویه تی: ﴿مَا هَذِهِ التَّمَائِلُ الَّتِي أَنْتُمْ لَهَا عَاكِفُونَ﴾ (الأنبياء/ ۵۲). واته: ئه و په یکه رانه چین ئیوه ئییعیکافیان بو ئه کهن. واته: ئه یان په رسته ن وبه لایانه وه ئه مینه وه.

به لام مه به ست له ئییعیکاف لی رده ئه وه یه که مانه وه له مزگه و تا بکری به نیازی خوا په رسته و خو نزیك کردنه وه له خوی گه وره.

۲- مه شروعی یه تی ئییعیکاف:

زانایان هه موو له سه ر ئه ون که ئییعیکاف مه شروعه، له به ر ئه وه ی پیغه مبه ر ﷺ له هه موو په زمانیکدا ده روژ ئییعیکافی ئه کرد، به لام ئه و ساله ی کوچی دوا یی کرد تی یدا بیست روژ ئییعیکافی کرد. (بوخاری و ئه بوداود و ئیبنوما جه گپراویانه ته وه).

هاوه له کانی و خیزانه کانی پیغه مبه ر ﷺ له گه ل خویدا و دوا ی خو ی ئییعیکافیان کردوه.

ئییعیکاف هه رچه نده عیباده تی که و خو نزیك کردنه وه یه له خوا به لام ده رباره ی چاکیتی ئه و کاره حه دیسیکی سه حیح نه هاتوه.

ئه بوداود و تو یه تی: به ئه حمه دم ووت: ده رباره ی چاکیتی ئییعیکاف حه دیس ئه زانیت؟ ووتی: نه، مه گه ر حه دیسیکی زه عیف.

۳- جو ره کانی ئییعیکاف:

ئییعیکاف ئه کریت به دوو به شه وه: سوننه ت و واجب. سوننه ت ئه وه یه موسلمانیک خو ی به ئاره زوی خو ی بچیته ئییعیکافه وه به مه به ستی نزیك بوونه وه له خوا و پاداشته که ی، وه بو شوین که و تن و ئیقتیدا به پیغه مبه ر ﷺ، وه ئه و ئییعیکافه و اباشه له ده روژی دوا یی مانگی په مه زاندا بیّت، وه که له پیشه وه باس کرا.

ئییعیکافی واجب ئه وه یه که سیك نه زری مو طله ق بکات وله سه رخوی پیویست بکات بچیته ئییعیکافه وه، وه که ئه وه بلیت: بو خوا له سه رم پیویست بیّت که ئه وه نده روژ ئییعیکاف بکه م، یا نه زری موعه لله ق بکات و بیبه ستیت به شتی که وه، وه که ئه وه ی بلیت: ئه گه ر خوا نه خو شی یه که می چاک کرده وه ئه بی ئه وه نده روژه ئییعیکاف بکه م. وه له سه حیحی بوخاری دا هاتوه پیغه مبه ر ﷺ فرمویه تی: (مَنْ نَدَرَ أَنْ يُطِيعَ اللَّهَ فَلْيُطِعْهُ) واته: هه رکه س نه زری کرد خوا په رسته یی که بکات با بیکات.

وه هه ر له و حه دیسه دا هاتوه که عومه ر ﷺ فرمویه تی: ئه ی نیروای خوا من نه زرم کردوه شه ویک له مزگه و تی حه رامدا ئییعیکاف بکه م، فرموی: نه زره که ت به جی بهینه.

٤- کاتی ئیعتیکاف:

ئیعتیکافی واجب به جی دیت به پی ئهوهی نه زکره له سهه خوی نه زکره دووهو ناوی هیئاوه. جا نه گهر نه زری کرد ئیعتیکافی بکات بو ماوهی رۆژیک یا زیاتر پیوسته وه فا به نه زره کهی بکات و به جی بهینیت. به لام ئیعتیکافی سوننهت کاتی دیاری کراوی نییه، به جی دیت به مانهوه له مزگه وتدا به نیازی ئیعتیکافی، جا زور بخایه نی یا کهم، وه چهنده له مزگه وتدا بمینیته وه پاداشتی بو نه نوسریت. وه نه گهر له مزگه وت هاته دهر و پاشان هاته وه ناو مزگه وت به مه بهستی ئیعتیکافی ئه بیته نییه ته کهی تازه بکاته وه. له یه عالی کوری ئومه ییه وه هاتوو و وتویه تی: من ساتیک له مزگه وتدا بمینمه وه به مه بهستی ئیعتیکافی نه بیته نامینمه وه.

(عطاء) ووتویه تی: چه ند له مزگه وتدا بمینیته وه به ئیعتیکافی بو ئه ژمی ریت، وه نه گهر که سیک له مزگه وتدا مایه وه به هیوای پاداشتی خوایی نه وه به ئیعتیکافی بو ئه ژمی ریت، به لام نه گهر به و نیازه نه بیته بو ئه ژمی ریت. خاوه ن ئیعتیکافی سوننهت هه رکاتی بیهوی بو یه هیه ئیعتیکافه کهی بیچرینیت پیش ئه وهی ئه و ماوه یه ته واو بکات که به نیاز بووه بمینیته وه.

له عایشه وه هاتوو که فهرمویه تی: هه رکاتی که پیغه مبه ر ﷺ بیوستایه بجیته ئیعتیکافه وه نوژی به یانی ئه کرد و نه چوو ه ناو شوینی ئیعتیکافه وه، وه جاریک له ده رۆژی دوایی ره مه زاندا وویستی ئیعتیکافی بکات، جا فهرمانی دا شوینیکیان بو دروست کرد ^(١)، ئه لی: کاتی ئه وه م بینی داوام کرد شوینیکیان بو من دروست کردو خیزانه کانی تریشی هه ریه ک داوایان کرد شوینیکیان بو دروست کردن، جا کاتی پیغه مبه ر ﷺ نوژی به یانی کرد ئه و شوینانه ی بینی فهرمووی: ئه وه چی یه؟ ئایا داوای خیر ئه که ن؟ جا فهرمانی دا شوینه کهی خوی لابرده، وه هه روه ها فهرمانی دا خیزانه کانی شوینه کانیان لابرده ^(٢) پاشان ئیعتیکافه کهی خسته ده رۆژی یه که می مانگی شه و واله وه.

ئه بینین که پیغه مبه ر ﷺ فهرمانی دا به خیزانه کانی شوینه کانیان لابه رن و واز له ئیعتیکافی بهینن، دوای ئه وهی نییه تی ئیعتیکافیان هیئا بوو، ئه مه ش ئه بیته به لگی ئه وه که دروسته ئیعتیکافی بیچرینیت دوای ده ست پی کردن.

(١) ئه مه به لگی یه له سهه ئه وهی بو یه هیه له مزگه وتدا شوینیکی تایبه تی بو خوی بسازینی بو ئه وهی له ماوهی ئیعتیکافه که دا تییدا بمینیته وه، به مه رجیک جیگا له خه لک ته سک نه کات، به لام ئه و شوینه با له دوای مزگه وته یان له ده رو پشته بیته، بو ئه وهی خه لکی نا ره حه ت نه کا، و بو ئه وهی ده وری چۆلتر بیته و ته نیایی به کهی ته وا تر بیته.

(٢) له شه رحی موسلیما ئه لی: بو یه پیغه مبه ر ﷺ ئه مه ی کرد، ترسا که خیزانه کانی خالیصانه نییه تی ئیعتیکافیان نه بووی، به لکو ویستیبتیان له به ر غیره تیان نزیک بن له پیغه مبه روه ﷺ له به ر ئه وه پی خۆش نه بوو له مزگه وتدا بمینمه وه، له گه ل ئه وه دا که شوینی کو کردنه وهی خه لکو عه ره بی ده شته کی و دوو رووی بو ئه هاتن، وه ئه وانیش پیوستیان به ده رو ژور هیه جا ده رته که ون، یان له به ر ئه وهی پیغه مبه ر ﷺ ئه وانی بینی له مزگه وتدا له لای بون، ئیتر وه ک ئه وهی لی هات له ماله وه بیته و ژنه کانی له ده ورین و ئه وهی که گرینگ بوو له مه به ستی ئیعتیکافی نه مینیت، که ئه ویش دوو ره که وتنه وه یه له ژنان و ئه و شتانه ی که په یوه ندیان به دنیا وه هیه، یان له به ر ئه وه بووه که مزگه وته که یان به و مه نزلانه ته نگ کردیته وه.

له هه ديسه كه دا به لگه ی ئه وه هه یه كه پیاو بو ی هه یه رێ له ژنه كه ی بگري ت ئيعتيكاف بكات، نه گهر خو ی له سه ره تا وه رێ نه دا بی ت پێ ی، وه زانا یان هه موو بو ئه و ره ئی یه چوون. به لام جیا وازیا ن هه یه له وه دا نه گهر خو ی رێ ی پێ دابی ئایا بو ی هه یه نه یه لی ت ته واوی كات؟

لای شافیعی و نه حمه دو داود پیاو بو ی هه یه رێ له ژنه كه ی بگري ت و له شوینی ئيعتيكافه كه ده ری بهی نی ت، نه گهر ئيعتيكافه كه ی سو ننه ت بوو.

۵- مه رجه كانی ئيعتيكاف:

مه رجه خاوه ن ئيعتيكاف موسلمان بی ت و با لقی بی ت و خاوی ن بی ت له له ش گرانی و بی نویژی و زه یستانی، كه وا ته دروست نی یه بی با وه ر و مندال و له ش گران و بی نویژ و زه یستان ئيعتيكاف بكات.

۶- پایه كانی ئيعتيكاف:

حه قیقه تی ئيعتيكاف مانه وه یه له مزگه و تدا به نی یه تی نزیک بوونه وه له خوا ی گه وه وه، به لام نه گهر مانه وه له مزگه و تدا نه بی ت، یا نیازی خوا په ره سستی تی دا نه بوو، ئيعتيكاف پیک نایه ت، جا نی یه ت بو یه پێویسته چونكه خوا ی گه وه فه رمو یه تی: ﴿وَمَا أَمْرُو إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ﴾ (البینه ۵) واته: ته نها ئه وه ی كه فه رمانیا ن پێ كرا وه ئه وه یه به ئی خلاصه وه خوا بپه ره ستن.

وه به پێ ی فه رمو ده ی پیغه مبه ر ﷺ كه فه رمو یه تی: **(إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ، وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَّا نَوَى).** واته: هه موو كرده وه یه ك پا دا شته كه ی به پێ ی نیازه كه یه تی، جا هه ركه س نیازی چی هه بوو ئه وه ی بو ئه بی ت.

به لام ئه وه كه هه ر ئه بی ت له مزگه و تدا بی ت به پێ ی فه رمو ده ی خوا ی گه وه یه كه فه رمو یه تی: ﴿وَلَا تَبَشِّرُوهُنَّ وَأَنْتُمْ

عَاكِفُونَ فِي الْمَسْجِدِ﴾ (البقرة/۱۸۷) واته: ئه وكاته ی ئیوه له مزگه و تدا خه ریک ی ئيعتيكاف نزیکی خیزانه كاتان مه كهن.

به لگه هی نا نه كه ش له و پوه وه یه، نه گهر ئيعتيكاف له غهیری مزگه و تدا دروست بوایه خوا ی گه وه حه رامی نزیکی كرنی له كاتی ئيعتيكافدا تایبه ت نه ئه كرد به مزگه و ته وه، چونكه نزیکی كرنی خیزان له گه ل ئيعتيكافدا یه ك نایه ته وه، جا به وه ده رئه كه وی ت كه ئه م ما نا كرده وه یه ئه وه پوون ئه كاته وه كه ئيعتيكاف ته نها تایبه ته به مزگه و ته وه.

۷- رای زانا یان ده رباره ی ئه و مزگه و ته ی كه دروسته ئيعتيكافی تی دا بگری ت:

زانا یان ده رباره ی ئه و مزگه و ته ی كه ئيعتيكافی تی دا دروسته جیا وازیا ن هه یه، ئه بو حه نی فه و نه حمه د و ئی سحاق و ئه بو ئه ور بو ئه وه چوون كه ئيعتيكاف له هه موو مزگه و تی كدا كه پینج نویزه كانی تی دا بگری ت دروسته.

به پێ ی ئه و هه دی سه ی له پیغه مبه ره وه ﷺ ریا یه ت كرا وه فه رمو یه تی: **(كُلُّ مَسْجِدٍ لَهُ مُؤَدَّنٌ وَإِمَامٌ فَلَا إِعْتِكَافَ فِيهِ يَصْلَحُ)** واته:

هه ر مزگه و تی ك بانگی یژو ئی مامی هه بی ت، ئيعتيكافی تی دا دروسته.

(دارقطنی) ئه م هه دی سه ی گێ را وه ته وه، ئه مه ش هه دی سی کی مورسل و زه عی فه و بو به لگه هی نا نه وه نایب ت.

مالیک و شافیعی و داود بو ئه وه چوون كه ئيعتيكاف له هه موو مزگه و تی كدا دروسته، چونكه هه یچ شتی ك ده رباره ی تایبه ت كرنی چه ند مزگه و تی ك به سه حیحی نه ها تو وه.

شافیعی یه کان ته لاین: واباشه ئیعتیکاف له مزگهوتی جامیعدا (که جومعهی تیدا ته کریت) بکریت، له بهر تهوهی پیغه مبهرد صلوات الله علیه له مزگهوتی جامیعدا ئیعتیکافی کردوه، وه له بهر تهوهی لهو مزگهوتهدا که جهماعهتی نویژه کانی تیدا ته کریت خه لک زۆرتر ناماده ته بن، وه ناییت له مزگهوتی تردا ئیعتیکاف بکات ته گهر له کاتی لهو ئیعتیکافهدا نویژی جومعه ته کرا، بۆ تهوهی جومعه که یه له دهست نه چیت، وه بۆ موعته کیف ههیه که له مزگهوتدا بانگ بدات به مه رجیک تهو شوینهی که بانگی تیدا ته دات ده رگاکه ی له مزگهوتهدا بیت یان له سه ر بانی مزگهوتهدا که بیت، جا بوی ههیه به چیت سه ر بانی مزگهوت چونکه هه موو تهوانه هه ر له سه ر مزگهوتهدا که یه، به لام ته گهر ده رگای تهو شوینهی بانگی تیدا ته دات له ده ره وه ی مزگهوت بیت تهویش به قهستی به چیت بۆ تهوی، ئیعتیکافهدا که ی به تال ته بیتته وه. لای حه نه فی یه کان و شافیعی یه کان هه وشه و ده شتایی مزگهوت هه ر له سه ر مزگهوت حیساب ته کری، وه ته م قسه یه ریوایه تیکشه له ته حمه ده وه، به لام لای مالیک و ریوایه تیکه تری ته حمه ده وشه و ده شتایی مزگهوت له سه ر مزگهوت حیساب نا کرین، جا بۆ تهو که سه ی ئیعتیکاف ته کات دروست نی یه به چیت بۆ تهو شوینه و له مزگهوت بیتته ده ر.

جومه وری زانایان له سه ر تهو رایهن که بۆ ئافره ت دروست نی یه له مزگهوتی ماله که ی خۆیدا ئیعتیکاف بکات، له بهر تهوه ی مزگهوتی سه رمال ناوی مزگهوتی به سه ردا نایات.

وه هه یچ جیوازی نی یه له وه دا که دروسته مزگهوتی سه رمال بفرۆشریت. وه به سه حیحی هاتوه که خه یزانه کانی پیغه مبهرد صلوات الله علیه له مزگهوتی پیغه مبهردا صلوات الله علیه ئیعتیکافیان کردوه. رۆژوو تهو که سه ی ئیعتیکاف ته کات:

ته گهر تهو که سه ی ئیعتیکاف ته کات به رۆژوو بیت تهوه کاریکی باشه، وه ته گهر به رۆژوو نه بیت هه یچ گونا هه یکی له سه ر نی یه. بوخاری له ئیبنو عومه ره وه ته گه یزته وه که عومه ر به پیغه مبهردی صلوات الله علیه وت: له سه رده می نه فامیدا نه زم کردبوو شه ویک له مزگهوتی حه رامدا ئیعتیکاف بکه م، پیغه مبه ریش صلوات الله علیه فه رمووی: (أَوْفِ بِبَنَدِكَ) واته: نه زه که ت به ره سه ر. جا له م فه رماندانه ی پیغه مبهردا صلوات الله علیه بۆ عومه ر به لگه ی تهوه هه یه که رۆژوو گرتن مه رج نی یه له دروستی ئیعتیکافدا، چونکه ئیعتیکاف له شه ودا دروست نی یه.

سه عیدی کوپی مه نصور له ته بو سه هله وه ته گه یزته وه وتویه تی: له سه ر ژنیک له که سوکاره که م ئیعتیکافیکی واجب هه بوو منیش له وباره وه په رسیارم له عومه ری کوپی عبه العزیز کرد فه رمووی: رۆژوو له سه ر نی یه مه گه ر خۆی له سه ر خۆی داناییت. زوه ریش وتی: ئیعتیکاف بۆ به رۆژوو بون دروست نی یه. عه مر پهی فه رموو: ئایا له پیغه مبه ره وه صلوات الله علیه هاتوه؟ وتی: نا، وتی: ته ی له ته بو به که وه؟ وتی: نا. وتی: ته ی له عه ره وه؟ وتی نا - وایزانه وتی: له عثمانه وه هاتوه؟ وتی: نا - ته ی: پاشان هه لسه م چومه ده ره وه، گه یشتم به عطاء و طاوس، لهو باره یه وه په رسیارم لێ کردن، (طاوس) وتی فلانه که سو رای وابوو رۆژوو له سه ر نی یه مه گه ر خۆی له سه ر خۆی داناییت. عه طائیش وتی: رۆژوو له سه ر نی یه مه گه ر خۆی له سه ر خۆی داناییت.

(خطابی) وتویه تی: خه لک له م مه سه له یه دا ئیختلافیان هه یه، حه سه نی به صری وتویه تی: ته گه ر که سیلک به بی به رۆژوو بوون ئیعتیکاف بکات دروسته، وه شافیعیش هه ر بۆ تهوه چوه.

وه له عه لی و ئیبنو مه سه وده وه ریوایه ت کراوه که وتویه ته: ئاره زوو خۆیه تی به رۆژوو ته بیت یان نا.

ئهوزاعی و مالیک ووتویانه: ئیعتیکاف بئ بهرۆژوو بوون دروست نییه. ئەمەش مەزەهەبی ئەهلی رەئییە، وە هەر ئەوەش لە ئیبنو عومەر و ئیبنوعەبباس و عائیشەو پەزای خویان لئ بئ ریویەت کراوە، وە هەر وەها قسە سەعییدی کورپی موسەیبو عوروی کورپی زوبیرو زوهرییه.

کاتی چوونە شوینی ئیعتیکاف و هاتنە دەرەو لئ:

لە پێشەو باس کرا که ئیعتیکافی سوننەت کاتی دیار کراوی نییه، هەر کاتێک کەسێک چوو ناو مزگەوت و بەنیازی نزیك بونەو لە خواوە تئیدا مایهوه، ئەو کەسە بۆتە خاوەن ئیعتیکاف هەتا دیتە دەر.

بەلام ئەگەر کەسێک نیازی ئیعتیکافی هەبوو لە دەرۆژی دوايي مانگی رەمەزاند ئەو پێش خۆرئاوای بوون بچیتە شوینی ئیعتیکافە کە. لای بوخاری لە ئەبو سەعیدەو هاتوو ووتویەتی: **پینغەمبەر ﷺ فەر مویەتی: (مَنْ كَانَ اعْتَكَفَ مَعِيَ فَلِيَعْتَكِفَ الْعَشْرَ الْأَوَّلَ) واتە: هەر کەس لە گەڵ مندا ئیعتیکاف ئەکا با دەرۆژی دوايي رەمەزان ئیعتیکاف بکات.**

(العشر) ئەو دەیه، ناویکە بۆ شەوێ کانی دوايي، وە یە کەم شەو لە دە شەوێ کە شەو بیست و یە کە، یان شەو بیستە، وە ئەوێ گیراوەتەو لە پینغەمبەر ﷺ (ئەگەر ویستبیتی بچیتە ئیعتیکافەو نوێژی بەیانی کردوو، پاشان چوو تە شوینی ئیعتیکافە کە یهوه)، مانای ئەو یه: چۆتە ئەو شوینی کە لە مزگەوتدا ئامادە کردبو بۆ ئیعتیکاف. بەلام چوونە مزگەتەو بۆ ئیعتیکاف لە سەرەتای شەو بوو.

و هەر کەس دەرۆژی دوايي رەمەزان بچیتە ئیعتیکافەو، ئەو کاتی رۆژ ئاوا بوو لە دوايه مین رۆژی رەمەزاند بێتە دەرەو، بەرای ئەبو حەنیفە و شافعی.

مالیک و ئەحمەد ووتویانه ئەگەر دواي رۆژ ئاوابویش هاتە دەرەو بۆی دروستە، وە وا پەسەندە لای ئەمان کە لە مزگەوتدا بێنیتەو هەتا ئەچیتە دەر بۆ نوێژی جەژن.

أثرم به ئیسنادی خۆی ئەگەر پێتەو لە ئەبی ئەیبوبەو لە ئەبی قولابەو کە ئەو لە مزگەوتدا ئەمایهوه شەو جەژنی رەمەزان، پاشان ئەچو بۆ نوێژی جەژن بەو شیوهیه، وە لە ئیعتیکافە کەیدا نە حەسیرێک نە بەرمالێکی لانهبوه لە سەری دابنیشیت، کاتی لە ناو خەلکە کەدا دا ئەنیشت وەک ئەوان وابوو. ئەلئ رۆژی جەژنی رەمەزان چووم بۆ لای سەیرم کرد کێژ لێ یهکی بە رازاوهیی لە باوهدا بوو، وام ئەزانی یهکیکە لە کچه کانی کەچی کەنیزی بوو، جا ئازادی کرد، وە بەو شیوهیه چوو بۆ نوێژی جەژن.

ئبراهیم ووتویەتی: ئەوان حەزبان ئەکرد ئەو کەسە ئیعتیکاف ئەکا لە دە رۆژی دوايي رەمەزاند، شەو جەژن لە مزگەوتدا بێنیهوه، پاشان بەیانی بچیت بۆ نوێژی جەژن لە مزگەوتەو.

و هەر کەس نەزری کرد لە رۆژیکی دیاری کراودا کە خۆی دیاری کرد بێت ئیعتیکاف بکات، یا بیهوی بە سوننەت بیکا، ئەو پێش طلوعی فەجر بچیتە شوینی ئیعتیکافە کە یهوه، وە ئەگەر ویستی بێتە دەرەو ئەبئ بە تەواوی رۆژ ئاوا بویت، جا ئیعتیکافە کە یه چ لە رەمەزاند بێت یا لە کاتێکی تردا بێت.

و ئەگەر کەسێک نەزری کرد شەوێک لە شەوان کە خۆی دیاری کرد بێت ئیعتیکاف بکات، یا بیهوی سوننەت بکا، ئەو پێش ئەوێ بە تەواوی خۆر ئاوا بێت بچیتە شوینه کە یهوه، جا کە بۆی دەرکەوت رۆژ بۆتەو بێتە دەرەو.

ئیبنو حەزم ووتویەتی: ئەوەش لەبەر ئەوەیە سەرەتای شەو لەدوای رۆژ ئاوابونەوه دەست پێ ئەکات و بە طلوعی فەجر کۆتایی دێت، وە سەرەتای رۆژ لە دەرکەوتنی فەجرەوه دەس پێ ئەکات و بە خۆر ئاوابون کۆتایی دێت، وە کەس لەسەری نییە ئیعتیکاف بکات مەگەر بۆ خۆی بیهوی. جا ئەگەر کەسێک نەزری کرد مانگێک بچیتە ئیعتیکافەوه، یا ویستی سوننەت بکا ئەو سەرەتای مانگەکه له یه کهم شەوی مانگەکهوه دەست پێ بکات. جا ئەبێ بچیتە شوێنەکهی پێش ئەوی خۆر بە تەواوی ئاوا بییت، وە کاتی ویستی بیتە دەرەوهو مانگەکهی تەواو کرد ئەبییت رۆژ ئاوا بوییت، جا له مانگی رەمهزанда بییت یا له کاتی تردا بییت.

چی پەسەندە بۆ خاوەن ئیعتیکاف و چی کەراھەتی هەیە بۆی :

پەسەندە بۆ خاوەن ئیعتیکاف زۆر نوێژی سوننەت و خواپەرستی بکات، وە خۆی خەریک بکات بە نوێژ کردن و قورئان خویندەنەوه، وە زۆر یادی خوا بکات و زۆر (سبحان الله) و (الحمد لله) و (لا إله إلا الله) و (الله أكبر) و (أستغفر الله) بکات، وە زۆر سلاوات لەسەر پیغمبەر ﷺ بدات و زۆر بپاریتەوه، وە زۆر ئەو جۆرە خوا پەرستیانە بکات که بەندە له خوانزیک ئەکاتەوه، وە ئەوانەى بەندە ئەگەینەن بە پەروردگاری خۆی. وە فیڕ بوونی زانستی ئاینی و خەریک بوون بە کتیبی تەفسیر و حەدیس و ژیان نامەى پیغمبەران و پیاوچاکان و کتیبی فقهی و ئاینی هەر ئەچنە ناو ئەو بەشەوه، وە پەسەندە پەناگایەك (چادریك) لەناو مزگەوتدا بکات بۆ خۆی، وەك پیغمبەر ﷺ ئەیکرد.

کەراھەتی هەیە بە کار و قسەیه کهوه خۆی مەشغول بکات که پەيوەندی بەوهوه نەبییت، بەپێی ئەوی (ترمذی) و ئیبنوماجە ئەگێرەوه له (ابو بسرة) وه که پیغمبەر ﷺ فرمویەتی: **(مِنْ حَسَنِ إِسْلَامِ الْمَرْءِ تَرْكُهُ مَا لَا يَعْنِيهِ)** واتە: یه کینک له خەسلەته جوانهکانی موسلمان بوونی ئینسان ئەوهیه که واز لەو شتانه بهینییت که پەيوەندی بەوهوه نیه.

کەراھەتی هەیە واز لە قسەکردن بینی و بزانییت بەوه له خواى گەوره نزیك ئەبیستەوه.

بوخاری و ئەبوداود و ئیبنوماجە له ئیبنوعەباسەوه ئەگێرەوه فرمویەتی: پیغمبەر ﷺ له کاتی کدا ووتاری ئەدا پیاویکی بینی وەستابوو پرسى ئەوه کى یه؟ ووتیان: ئەوه ئەبوئیسرائیلە نەزری کردوو هەر بەپیوه بوەستییت و دانەنیشییت و نەچیتە بن سیبەر و قسە نەکات و بەرۆژوو بییت، پیغمبەر ﷺ فرموی: (پێی بلین با قسەبکات و بچیتە سیبەر و دانیشییت، بەلام با رۆژوه کهى بیاتە سەر).

ئەبو داود له عەلى یهوه ئەگێریتەوه که پیغمبەر ﷺ فرمویەتی **(لَا يَثْمَ بَعْدَ احْتِلَامٍ وَلَا صُمَاتٍ يَوْمَ إِلَى اللَّيْلِ)** واتە: دواى باقى بوون هەتیوی نامیین، وە رۆژێک هەتا شەو ناییت کەس قسە نەکات.

ئەوی رەوایه بۆ خاوەن ئیعتیکاف :

ئەم شتانهى خوارهوه بۆ خاوەن ئیعتیکاف رەوایه :-

۱- هاتنە دەرەوه له شوینی ئیعتیکافەکهى بۆ بەرئێ کردنی کەس و کاری، (صفية) ووتی: پیغمبەر ﷺ له ئیعتیکافدا بوو، شەویک چوم بۆ دیدەنى، دانیشتم قسەم له گەلدا کرد، پاشان هەلسام بێمەوه بۆ مالهوه، ئەویش هەلسا له گەلدا هات بۆ ئەوی بم گەیهنیتە مالهوه^(۳)، مالهکهى له خانووی ئوسامەى کورئى زهیدا بوو، جا دو پیاوی ئەنصار بهویدا تی پەڕین، کاتی پیغمبەریان ﷺ بینی پەلهیان کرد، پیغمبەر ﷺ فرموی: **(عَلَى رِسْلِكُمْ إِنَّهَا صَفِيَّةُ بِنْتُ حَبِيٍّ قَالَا: سُبْحَانَ اللَّهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ! قَالَ: إِنَّ الشَّيْطَانَ يَجْرِي مِّنْ**

(۳) (خطابی) ئەلن: ئەمە ئەوه ئەگەینەن که پیغمبەر ﷺ له مزگەوت دەرچوو تاوه کو بیگەیهنیتە مالهوه، ئەمەش بەلگەیه بۆ ئەو کەسانەى که رەئییان وایه خاوەن ئیعتیکاف ئیعتیکافەکهى تێک ناچیت بۆ شتیکی واجب دەرچن، وە مەنە ناکرئ له کاری چاکه.

(خطابی) ووتویهتی: کۆمه لیک ووتویانه بۆی ههیه ئامادهی نوێژی ههینی بیت و سهردانی نهخۆش بکات و ئامادهی جهنازه بیت. وه ئهوه له عهلییهوه گێڕاوه تهوه، ههروهها رای سه عیدی کۆری جوبهیر و حهسهنی بهصری و نهخه عیه.

ئهبو داود له عایشهوه ته گێرپهتهوه که پیغه مبهیر صَلَاةُ له کاتی ئیعتیکافدا به لای نهخۆشدا تی ئه پهری و لای نه ئه مایهوه ههوائی ته پرسی، وه ئه وهش که له عایشهوه رپوایهت کراوه که: سونهت وایه ئهوه که سهی ئیعتیکاف ته کات سهردانی نهخۆش نه کات، مه به سهت له وه ئه وهیه که له شوینی ئیعتیکافه کهی دهر نه چی به مه به سهتی سهردانی، وه ئه وهنده بهر ته سک نه کراوه ته وه له سهری که به لای نهخۆشدا بروات و ههوائی پرسی، بی ئه وه لای بینه ئه وه.

۴- وه بۆی ههیه له مزگهوتدا خواردن بخوات و بخواته وه و بخویتی به مهرجیک پارێزگاری پاک و خاوینی مزگهوت بکات و بیپاریزیت، وه بۆی ههیه په یمان به سهتیت، وهک په یمان به سهتتی ژن ماره کردن و کرین و فرۆشتن و ئه و جوړه شتانه.

ئه و شتانهی ئیعتیکاف هه لئه وه شینه ته وه

ئیعتیکاف به کردنی شتیک له مانه هه لئه وه شینه ته وه:

۱- دهرچون له مزگهوت به قهستی، بی ئه وهی پیویستی هه بیته بهو دهرچونه با ئه و دهرچونه که مهیش بیت، چونکه بهو دهرچونه مانه وه کهی نامینه، وه مانه وهش پایهیه که له پایه کانی ئیعتیکاف.

۲- هه لنگه رانه وه له تاین. که پینچه وانه و لابه ری خوا په سهتییه، به پیی فهرموده ی خوا ی گه و ره که فهرمویه تی: ﴿لَنْ أَسْرُكَتَ لِيَجْطَنَ عَمَلِكَ﴾ (الزمر/۶۵). واته: ته گه ر ها و به هشت بۆ خوا دانا کرده وه کانت هه لئه وه شینه ته وه.

(۵، ۴، ۳) نه مانه هۆش به شیت بوون یان به سه رخۆش بون، هه و ره ها بی نوێژی و زه یستانی، له به ر نه مانه ی مهرجی ته مه ییز له بی هۆش و سه رخۆشدا و مهرجی پاکیه تی له بی نوێژی زه یستاندا.

۶- جیماع کردن. به پیی فهرموده ی خوا گه و ره: ﴿وَلَا تَبْشِرُوهُنَّ وَأَنْتُمْ عَنْكُمْنَ فِي الْمَسْجِدِ تَلْكَ حُدُودُ اللَّهِ فَلَا تَقْرَبُوهَا﴾ (البقره/۱۸۷). واته: له ژنه کانتان نزیکه ی مه که ن له کاتی ئیعتیکاف له مزگهوتدا، ئه وه سنووری خوایه لئی نزیک مه بینه وه.

به لām ده ست دان له ژن به بی ئاره زوو جو لاندن قه یناکه. پیغه مبهیر صَلَاةُ له حاله تی ئیعتیکافا بو وه و یه کئ له ژنه کانی سه ری بۆ داهینه وه به شان، به لām ماچ کردن و ده ست لی دان به ئاره زوو وه، ئه بو حه نیفه و ته حمه د ته لین: شتیکی خرابی کرده وه چونکه شتیکی کرده وه که حه رامه له سه ری بی کات، به لām ئیعتیکافه کهی هه لئا وه شینه ته وه مه گه ر ئاوی بیته وه.

مالیک ووتویه تی: ئیعتیکافه کهی هه لئه وه شینه ته وه چونکه نزیک بو ونه وه و به یه ک گه یشتینه کی حه رامه، وه ئیعتیکافه کهی فاسید ته بیته و وهک ئه وه وایه ئاوی بیته وه.

له شافیعییه وه دوو رپوایه تی وهک ئه و دوو بۆچوونه هه یه.

ئیبسوروشد ووتویه تی: هۆی ئه و جیا وازییه ئه وه یه که ئایا ئه و نا وهی که ها و به شه له نیوان حه قیقه ت و مه جازدا، گشتیه تی بۆ هه یه یان نا، وه ئه و ده ست لی دان به ئاره زوو وه یه کیکه له و نا وانه ی که ها و به شه له نیوان حه قیقه ت و مه جازدا. جا هه رکه س بۆ ئه وه بچیت

که وشه ی دهست لیدان گشتی به، ئەلئیت: (مباشرة) که له فرموده کە ی خوی گه وردها هاتوه: ﴿وَلَا تُبَشِّرُوهُنَّ وَأَنْتُمْ عَاكِفُونَ فِي الْمَسْجِدِ﴾ به جیماع و که متر لهو ئەوتریت.

وه هه رکەس بئیت: ئەو دهست لیدانه عموم ناگه یه نیت - که ئەمه شیان به ناوبانگو زۆتره - ئەلئیت: ئەو دهست لیدانه یان جیماع ئەگه یه نیت، یان که متر لهویش ئەگریتهوه.

جا ئەگه ر وتمان: جیماع ئەگه یه نیت بهرای هه مووان، ئەو رایه پوچەل ئەبیتهوه که ئەلئیت ئەو دهست لیدانه به تاره زوووه مه بهستی غهیری جیماعه، چونکه تهنها ناویک حهقیقهت و مهجازیش ناگه یه نیت له یه ک کاتدا، وه هه رکەس ئاو هاتنهوه بخاته جی چونه لا، ئەوه له بهر ئەوه یه مانای ئەوه ئەبه خشی، وه هه رکەس به پێچهوانهوه بئیت ئەوه له بهر ئەوه یه ئەو ناوه ی پێ ناوتری به حهقیقهت. گێرانهوه ی ئیعتیکاف :

هه رکەس به تاره زوی خۆ دهستی کرد به ئیعتیکاف له پاشاندا ئیعتیکافه کە ی بری وا باشه ئەو ئیعتیکافه بگێریتهوه، و هه ندیک ووتویه نه: گێرانهوه و قهزای ئەو ئیعتیکافه واجبه.

(ترمذی) ووتویه تی: زانایان جیاوازیان هه یه ده باره ی ئەو که سه ی ئیعتیکاف ئەکات ئەگه ر ئیعتیکافه کە ی بری پێش ئەوه ی تهواوی بکات و بهو ئەندازه یه بکات که نی یه تی لئ هیناوه.

مالیک ووتویه تی: ئەگه ر که سیک ئیعتیکافه کە ی بری پێویسته له سه ری قهزای بکاتهوه، وه ئەو فرموده یه یان کردۆته به لگه که پێغه مبه ر ﷺ له شوینی ئیعتیکاف هاته ده ر و ده شهو له مانگی شهوال له جیاتی ئەو ده رۆژه که له ئیعتیکاف هاتبه ده ر، ئیعتیکافی کرده وه.

شافعی ووتویه تی: ئەگه ر ئیعتیکافه کە ی نه ز نه بوو یا له سه ر خۆی دانه نابوو به لگو به تاره زوی خۆی بوو، وه پێش تهواو کردنی هاته ده ر، ئەوه قهزا کردنه وه ی له سه ر نی یه مه گه ر خۆی به تاره زوی خۆی قهزای بکاتهوه.

ههروه ها ووتویه تی: هه موو کاریک که هینشتا ده ستت پێ نه کردوه بو ت هه یه نه یکه یت، جا کاتی ده ستت پێ کرد و پێش تهواو کردنی ده ستی لئ هه ل بگه ریت ئەوه گێرانه وه ت له سه ر نی یه، جگه له حه ج و عومه ر نه بئیت.

به لام ئەگه ر که سیک نه زری کرد رۆژیک یان چه ند رۆژیک ئیعتیکاف بکات و ده ستی پێ کرد و پاشان وازی لئ هینا، له سه ری پێویسته قهزای بکاتهوه هه رکاتی توانی، به رای هه موو پێشه وایان، به لام ئەگه ر مرد پێش ئەوه ی قهزای بکاتهوه ئەوه که س له بری ئەو قهزای ناکاتهوه.

له ئەحه ده وه هاتوه که له سه ر که س و کار و وه لی یه کە ی پێویسته بو ی بگێریته وه.

(عبدالرزاق) ئەگه ر پێته وه له عبدا لکریم ی کوری ئومه ییبه وه ووتویه تی: گویم له عبدا لله ی کوری عبدا لله ی کوری عوتبه بووه ئەیوت: دایکه مان مردو ئیعتیکافی له سه ر بوو، له ئیبنو عه بباسم پرسی، فرموی: له جیاتی دایکه ئیعتیکاف بکه و به رۆژوو به.

سه عیدی کوری مه نصور ئەگه ر پێته وه ئەلئیت: عایشه له جیاتی برا که ی که کوچی دوا یی کردبوو ئیعتیکافی کرده وه.

ئەو که سه ی ئیعتیکاف ئەکا شوینی یکه له مزگه وتدا جیا ئەکاته وه و خیمه یه ک هه لئ هدا:

۱- ئیبنو ماجه له ئیبنو عومه ره وه ره زای خویان لئ بئیت ئەگه ر پێته وه که پێغه مبه ر ﷺ له ده شه ی دوا یی ره مه زاندا ئیعتیکافی

ئەکرد، نافع ئەلئیت: عبدا لله ی کوری عومه ر ئەو شوینه ی نیشان دام که پێغه مبه ر ﷺ ئیعتیکافی تیدا ئەکرد.

۲- ریوایهت کراوه له ئیبنو عومرهوه که پیغه مبهردا صلواته ته گهر ئیعتیکافی بکردایه جینگای بۆ رانه خرا، یا نوینی بۆ دانهرا له پشت کۆله کهی تۆبهوه^(۵).

۳- له ئه بی سه عیدی خودریهوه گیراوه تهوه که پیغه مبهردا صلواته له ناو که پرۆکه یه کدا ئیعتیکافی نه کرد و پارچه حسیریکی به سهرده رگا که یهوه بوو - بۆ ئه وهی کهس چاوی لی نه بیته - .

نه زر کردنی ئیعتیکاف له مزگهوتیکی دیاری کراودا:

هه رکهس نه زری کرد که له مزگهوتی حه رام یا له مزگهوتی پیغه مبهردا یا له مزگهوتی ته قصادا ئیعتیکاف بکات، واجبه وه فا بهو نه زه ی بکات لهو مزگهوتهدا که دیاری کردوه. به پیی فهرمووده ی پیغه مبهردا صلواته که فهرمویه تی: **(لا تُشَدُّ الرَّحَالُ إِلَّا إِلَى ثَلَاثَةِ مَسَاجِدَ: الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَالْمَسْجِدِ الْأَقْصَى وَمَسْجِدِي هَذَا)** واته: باروبنه نایبچریتتهوه بۆ سهی مزگهوت نه بیته: مزگهوتی حه رام و مزگهوتی ته قسا و ئه م مزگهوتیه ی من.

به لام ته گهر نه زری کرد له مزگهوتیکی تر دا بیته جگه لهو سهی مزگهوته له سه ری پیویست نیه نه زره که ی به جی بهینیت لهو مزگهوتهدا که دیاری کردوه، وه له سه ریته ی ئیعتیکاف بکات له هه ر مزگهوتیکی تر دا بیته ویت، چونکه خوا ی گه وه شوینیکی تاییه تی دانه ناوه بۆ په رستنی، وه له بهر ئه وه ی هیه چ مزگهوتیک چاکتر نییه له مزگهوتیکی تر ئه وسی مزگهوته نه بیته.

چونکه سابه ته که پیغه مبهردا صلواته فهرمویه تی: **(صَلَاةٌ فِي مَسْجِدِي هَذَا أَفْضَلُ مِنْ أَلْفِ صَلَاةٍ فِيمَا سِوَاهُ مِنَ الْمَسَاجِدِ إِلَّا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ، وَصَلَاةٌ فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ أَفْضَلُ مِنْ صَلَاةٍ فِي مَسْجِدِي هَذَا بِمِائَةِ صَلَاةٍ)** واته: نویتیک له م مزگهوتیه ی مندا چاکتره له هه زار نویتزی مزگهوته کانی تر جگه له مزگهوتی حه رام، وه نویتیک له مزگهوتی حه رامدا چاکتره له سه د نویتزی ئه م مزگهوتیه ی من.

ته گهر که سی که نه زری کرد له مزگهوتی پیغه مبهردا صلواته ئیعتیکاف بکات، بۆی هه یه بجیت له مزگهوتی حه رامدا نه زره که ی بباته سه ر، چونکه (مسجد الحرام) لهو چاکتره.

سایتي به ههشت

www.ba8.org

2009 – 1430

هه میسه له گه لمان بن بۆ به ره می نوێ

(۵) ئه و کۆله که یه بو که سه حابه یه ک خوی پیوه به سه ته وه هه تا خوا تۆبه که ی وه رگرت.